

Tipográfia

A tipográfia nem más, mint a szétszedhető betűk segítségével sokszorosított írás.”

(Kner Imre)

„A nyomdásznak (tipográfusnak) kell irányítania a rajzolóművészt, a fényképészt, a klisékészítőt, a bekötés tervezőjét, s neki kell megválasztania a könyv szövegének kiegészítéséhez, a könyv díszítéséhez szükséges minden eszközt, eljárást és anyagot.”

„Mechanizált grafika” – Paul Renner

Fogalma:

- A tipográfia szó jelentése: típusokkal írni.
- A **típosz** görögül vert vagy vésett ábrát, a **gráfó** írni jelentéssel bírt.
- Magát a kifejezést a 16. század közepétől használjuk.
- Mivel foglalkozik a tipográfia?

- A szöveg közlés megformálásával, kép és szedett szöveg együttes elrendezésével.
- Hagyományosan a nyomtatott szövegek megtervezését tekintik tipográfiának.
- A városképben, házfalakon megjelenő feliratok tervezése is tipográfiai ismereteket kíván.
- Általában a közlemény síkbeli elrendezését kell megtervezni.
- Tehát a tipográfia síkművészet, bár nyilván térbeli esetei is előfordulnak.

Másik fogalom:

- A **tipográfia** nyomtatott betűkkel foglalkozó szakma és művészeti ág, melynek célja olyan *írásképet* kialakítani a betűtípusok és betűcsaládok alkalmazásával, mely egyszerre esztétikus és célszerű.
- A nyugati tipográfia története Gutenbergig és a nyomtatásban használható mozgatható betűk feltalálásáig nyúlik vissza, de az írásképek kialakítása már évezredekkel ezelőtt külön művészeti és tudományos feladatot adott az embereknek.

- A tipográfia legalapvetőbb alkotóelemei:
 - Betűk
 - Nyomdai díszek
 - Vonalak
 - Foltok

- Ezek az elemek eleve rendelkezésre állnak többszöri felhasználás céljára, és így nem teljesen egyedi alkotóelemei egy-egy nyomtatványnak vagy felíratnak.

- A **képek** már egyediek.
- A képek elrendezése a szöveges környezetbe a tipográfus feladata. Ezért mára ez is az alapvető elemei közé tartozik.
- A képek elrendezése veszélyeket is rejt magában. A kép folthatása egyértelmű, de ábrázoló jellege miatt rendszerint érzelmeket vált ki, ezért a képhelyek megtervezése, a képrendezés gondos mérlegelést kíván.
- A fedett és üresen maradó részek hatása együttesen érvényesül, s ez meghatározó jelentőségű a tipográfiában.
- Az alkotást az elemek méretezésével és az üres helyek hozzáadásával hozzuk létre.
- Kevés üres hely zsúfoltságot, a bőséges üres hely tágas és elegáns hatást vált ki.

- A legelemibb tipográfia: egyetlen betű vagy más, közlésre szolgáló tipizált jel (piktogram).
- A tipográfiát két fő tevékenységre is oszthatjuk: a betűtervezésre és a kész betűvel való tervezésre.
- Ritkán, de néha egy-egy betű is lehet tipográfiai kompozíció.

A betűknek többfajta csoportosítása létezik:

A betűtípusok tízes csoportosítása:

1. Velencei és reneszánsz antikvák
2. Barokk antikvák
3. Klasszikus antikva
4. Talpatlan és egyéb antikvák
5. Talpatlan lineáris antikva (groteszk).
6. Betűtalpas lineáris antikva (egyptienne, ejtsd /e.ʒip.sjen/)
7. Írott betűk
8. Dísz- és reklámbetűk
9. Fraktur típusok
10. Idegen betűtípusok

Az egyes típusokon belül a betűknek nevük van (Times, Dutch, Swiss, Courier, Garamond, Bodoni stb.), a betűalak és a vonalvastagság további alcsoportokat alkot.

A betűtípusok kor szerinti csoportosítása (betűtörténet).

A betűalak lehet:

keskeny (kondenz, narrow)
normál (antikva)
széles (wide)
kisbetű (kurrens, minuszcula)
nagybetű (verzál, majuszcula)
kiskapitális (kapitälchen, small caps)
kurzív betű (dőlt, italic)
talpas (serif)
talpatlan (sans serif) .

A betűkép vonalvastagság szerint:

világos (light)
normál (normal, regular)
félkövér (semi bold, bold)
kövér (fat, extra bold, black)

• Betűköz

- Sajnos nagyon nehéz a gyártók által előállított programozott betűkkel jó szöveget szerkeszteni.
- Évtizedek óta használják a betűköz lehető legszűkebb szerkesztett formáját, mely sajnos rosszat tesz az olvashatóságnak.
- Speciális hibákat is eredményezhet?
- A hibák elkerülésére többféle mód is létezik.
- Megváltoztathatjuk az általános ritmikát (track), ami jót tesz az egész betűtípusnak.
- Másik lehetőség, a zavaró r betűs kapcsolatokat egalizált betűpárként (krening pair) határozzuk meg, távolabbra véve az r után következő betűt.